

dovolávali se předpisů neplatných. »Jednotě pro vědy pojistné« náleží zásluha, že umožnila vydání tohoto díla, které dlouho bylo postrádáno.

Dr. B. Šejhar.

Právo trestní.

Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha 1926. Nákladem ministerstva spravedlnosti. Stran 94, 215. Cena 25 Kč.

Po více než sedmi letech naší státní samostatnosti dočkala se veřejnost osnovy československého trestního zákona, mající za účel připravití unifikaci obého na území republiky platného hmotného trestního práva a jeho reformu. Osnova je — jak předmluva k ní hned z počátku zdůrazňuje — prací komise pro reformu trestního zákona, ve které byli zastoupeni s výjimkou německé university profesoři trestního práva všech našich universit (prof. Miříčka, Kallab a Milota). Ministerstvo spravedlnosti nevykonávalo na obsah osnovy žádného rozhodujícího vlivu. Je to tedy práce české vědy trestního práva a autoři uložili v ní formou návrhu trestního zákona svůj vědecký program. S tohoto hlediska musí býti proto osnova především posuzována.

Práce komise trvala přes pět let. U srovnání s podobnými pracemi v cizině nelze to označiti za dobu příliš dlouhou. Byla zahájena v červnu 1920 za ministra spravedlnosti dra A. Meissnera (po první přípravné poradě, která se konala již za ministra Dr. Veselého) a skončena v létě 1925 za ministra spravedlnosti dra J. Dolanského. Postupováno bylo účelně ve dvou etapách. Nejprve byla vypracována obecná část osnovy, naznačující zásady a směr, kterým se hodlá reforma ubírat. Tento »Zatímný návrh obecné části trestního zákona« byl v roce 1921 vydán tiskem a poskytnuta tak odborným kruhům i nejširší veřejnosti příležitost vyjádřiti se o zásadách zamýšlené reformy. Zatím bylo pokračováno tempem již méně rychlým v práci na zvláštní části osnovy. Zvláštní část byla pak vypracována v roce 1924 a přikročeno ihned k revisi obecné části. Při tom bylo přihlíženo nejen k poznatkům nabytým při zpracování zvláštní části osnovy, nýbrž také k posudkům podaným k zatímnému návrhu obecné části. Celé dílo bylo skončeno v roce 1925 a předkládá se nyní k posouzení všem zájemníkům i nejširší veřejnosti. Osnova byla vydána zatím toliko v jazyce českém, bude však vydána také v německém — a jak jsme informováni — i ve francouzském překladu. Stane se tak přístupnou i světovému fóru, na jehož úsudek jsme zvědaví. Tolik o vzniku osnov.

Knižní úprava osnovy, vydané ve dvou oddělených svažcích, je úhledná a vhodná, umožňujíc při studiu sledovati stále text osnovy samé. Prvý svazek obsahuje vedle předmluvy, nastiňující

podrobněji postup prací komise, znění osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a osnovy zákona přestupkového. Druhý svazek vymezuje především v úvodě k odůvodnění okruh látky a poměr k jiným zákonům, neboť osnova není zatím provázena uvozovacím zákonem, jehož úkolem právě bude upravití náležitě poměr nového trestního zákona k celému ostatnímu právnímu řádu. Pokračuje pak v odůvodnění osnov a připojuje přehled trestních sazeb i obsah, orientující zároveň o systému osnov. Rychlé orientaci poslouží též znamenitě marginální rubriky k jednotlivým paragrafům, neb aspoň k jich skupinám. Tisk osnovy je pečlivý a její cena, hledíc k rozsahu díla a jeho vypravení, mírná.

Legislativně technicky vyznačuje se osnova jasností, úzkostlivou jednotností terminologie a hledíc k množství látky poměrně malým rozsahem. Osnova trestního zákona čítá 342, osnova přestupkového zákona 67 paragrafů, počet u srovnání s platnými trestními zákony a vedlejšími zákony, jichž trestní ustanovení byla do osnovy vpracována, jistě nepatrný. Uvážití třeba, že osnova upravuje také látku z části úplně novou (zabezpečovací opatření a výkon trestů a zabezpečovacích opatření). Najdou-li se v osnově ustanovení, která při zbežném čtení připadají poněkud složitá, sluší to přičísti složitosti látky jimi upravované, jakož vůbec jemnější právní citění a rozšířená i diferencovaná ochrana právních statků vyžaduje dnes úpravy složitější, než tomu bylo v dřívějších zákonech. Marginální rubriky k jednotlivým paragrafům byly voleny velmi pečlivě, takže při vši stručnosti vystihují úplně obsah ustanovení, k němuž se pojí. Osnova užívá jich také k tomu, aby razila novou terminologii v trestním právu. Že bylo dbáno úzkostlivě čistoty jazyka, toho zárukou jsou jména členů komise, zejména jejího předsedy. Kde byly nějaké pochybnosti, vyžádán byl posudek našeho předního znalce, prof. Zubatého. Upozorniti sluší též na jednu zvláštnost. Leckterá ustanovení mohla býti vyjádřena kratším způsobem. Komise však volila dikci delší, ale naznačující soudci, který bude zákona užívatí, jak má svůj výrok formulovati. Výhoda, která v tom pro praxi zákona spočívá, svědčí rovněž o prozíravosti autorů.

Systematicky dělí se osnova na část obecnou a část zvláštní, dále na hlavy od počátku osnovy průběžně číslované, a některé hlavy konečně ještě na oddělení. Obecná část jedná v hlavě I.—IV. o trestních zákonech, trestných činech, trestech a zabezpečovacích opatřeních a konečně o výkonu trestů a zabezpečovacích opatření. Zvláštní část řadí trestné činy do patnácti skupin, obsažených v hlavě V.—XIX., v tomto pořadí: Trestné činy proti republice, proti národní obraně, proti vůli lidu, proti moci veřejné a jejím orgánům, proti obecnému míru a řádu, na penězích, veřejných listinách, známkách a značkách, proti řádu hospodářskému, proti rodině, proti mravnosti, proti životu a tělu, obecně nebezpečné, proti cti, proti osobní svobodě, proti majetku a trestné činy porušující soukromé tajemství. Osnova přestupko-

vého zákona, poměrně kratší, rozdělena je toliko na část obecnou o patnácti, a část zvláštní o dvaapadesáti paragrafech.

Nehledíme-li k novému, mnohdy úplně odlišnému vymezení trestné činnosti, o něž rozpoutá se — aspoň pokud jde o některá ustanovení na př. usmrcení plodu, delikty politické a náboženské atd. — jistě značný boj, spočívá těžiště reformy v bezvýhradném uplatnění zásady odpovědnosti za vinu, tripartici forem trestné viny a úpravě systému trestů a zabezpečovacích opatření, jich ukládání a výkonu. Pečeť originality vtiskuje však osnově význam, jaký příkládá smýšlení vinníka pro rozdělení trestných činů, pachatelů a způsobu trestní represe vůbec. Vůdčí myšlenka osnovy, uložená v jejím § 14, proniká pak všechna její další ustanovení a hlavně pod tímto zorným úhlem musí býti osnova posuzována, pokud jde o její účelnost a proveditelnost. V rámci recense není možno pouštět se do podrobnějších výkladů a úvah. Budu snad ještě míti příležitost k zevrubnějším úvahám později. Celkem možno říci, že osnova jinak nevybočuje z obvyklého rámce osnov trestních zákonů střední Evropy (švýcarské z roku 1918, německé z roku 1919 a rakouské z roku 1912), kterých se sama ve svém odůvodnění velmi často dovolává.

Právě tato okolnost vybízí však k úvahám o budoucnosti naší osnovy a o otázce, zda a kdy lze se nadíti jejího uzákonění. Rakousko připravovalo reformu trestního zákona od roku 1861. Vystřídaly se osnovy Hye-ova, Lienbachova, Glaserova, Pražákova, Schönbornova, Högelova, než teprve Hochenburger předložil v roce 1912 panské sněmovně celý komplex vládních návrhů zákonů obsahujících reformu hmotného i procesního trestního právo. Praž poslanecké sněmovny tyto návrhy však nepřestoupily. — Německo připravovalo reformu velkolepým a široce založeným postupem. Od roku 1906, kdy byla vypracována přípravná osnova (Vorentwurf), již následovaly Gegenentwurf, Kommissionsentwurf, osnovy v roku 1919 a 1922, uplynulo téměř dvacet let, než vláda předložila říšské radě v roce 1924 svůj vládní návrh. — Švýcarsko, započavši v roce 1896 reformní práce osnovou Stoosovou, provedlo k tomu konci, aby bylo umožněno jednotné spolkové trestní zákonodárství, dokonce hlasováním lidu v roce 1898 změnu spolkové ústavy. Nedospělo však po celé řadě let a po celé řadě osnov dále, než že roku 1918 byla národní radě předložena vládní osnova jednotného trestního zákona. Od té doby uplynulo osm let a vyhlídky na jednotný švýcarský trestní zákon jsou čím dál menší.

Příčiny tak dlouhého trvání přípravných prací ve zmíněných státech a překážky uzákonění důkladně odbornými kruhy i veřejností prodebatovaných osnov jsou jistě z valné části zvláštní a omezené na příslušné právní území. Jsem dalek toho, abych zevšeobecňoval. Uznávám také, že nebýt světové války bylo by se snad dospělo tu i tam k pozitivnímu výsledku. Uznávám i to, že právě světová válka změnila tak pronikavě poměry a nadělila národům tolik jiných naléhavějších

úkolů a starostí, že jim musila zatím ustoupiti reforma trestního práva. Netajím si ani to, že nutnost unifikace trestních zákonů bude u nás momentem vyvažujícím různé překážky reformy, ať skutečné či uměle v cestu stavěné. Dosavadní neúspěchy chystaných reforem v cizině nutí však přece k přemýšlení, není-li jejich příčinu hledati také jinde, a to přímo v jejich podstatě a způsobu provedení. V té příčině je příznačný vývoj věcí ve Švýcarsku a v Itálii.

Italie připravovala rovněž reformu trestního zákona a pochlubila se v roce 1921 celému světu originální osnovou Ferriho, předstihující svou koncepcí a radikálností vše, co dosud v tomto oboru bylo legislativně připravováno. A osud této osnovy? Již v roce 1925 překvapuje ministr spravedlnosti Rocca opět svět výrokem, že k účelům italského trestního zákonodárství není potřebí celkové, radikální, hluboké reformy, nýbrž že postačí retuše a zlepšení platných zákonů. A italský parlament zmocňuje skutečně zákonem z 24. prosince 1925 vládu, aby sama (!) provedla reformu v naznačeném směru.

Ještě příznačnější a našim poměrům bližší je však vývoj věcí ve Švýcarsku.

Zatím co národní rada radí se již léta o návrhu jednotného trestního zákona, připravuje kanton Freiburg vlastní osnovu trestního zákona, předkládá ji roku 1922 svému zákonodárnému sboru a označuje výslovně uzákonění osnovy z roku 1918 za nepravděpodobné a nežádoucí. V poselství doprovázejícím návrh trestního zákona z roku 1922 praví se pak o jednotné švýcarské osnově z roku 1918 doslovně toto:

»Švýcarský návrh je dílem po mnohé stránce velmi vynikajícím. Avšak přílišnou snahou přihlížeti především k vinníkovi trpí ochrana společnosti. Návrh zdráhá se často trestně zakročiti. Především však jeví sklon zatemnití pojem odpovědnosti tím, že staví trest příliš do pozadí. — Přejeme si pokrokového díla v nejlepším slova smyslu a zamýšlíme proto užití pinou měrou poznatků moderní vědy trestního práva. Nevidíme však pokroku ve skoku do neznáma, toliko k vůli originalitě, nýbrž v rozvážných krocích k lepším poměrům, při čemž nutno stále dbáti zakořeněných zásad. Nechtíce se ztráceti ve školských sporech považujeme lidskou svobodu a odpovědnost, která vždy musí sloužiti za základ idealistické, zejména však křesťanské morálky, za úhelný kámen každého trestního zákonodárství. Trest musí býti pojmán podle přesvědčení, zakořeněného v našem lidu, vždy jako odplata právního narušení zaviněného pachatelem. — Toliko v tomto rámci může se zákonodárce snažiti dosíci i jiných účelů, jichž důležitost ani my nepopíráme, totiž polepšení pachatele nebo učinění jeho neškodným. Také my máme za to, že v boji se zločinností není trest jediným vhodným prostředkem, a že vedle trestu může také pečlivě vybudovaný system zabezpečovacích opatření posloužiti. Mohli jsme proto převzítí mnoho ze švýcarské osnovy, třeba že poměr trestů a zabezpečovacích opatření bylo nutno podstatně změnití. Zásadně třeba vždy vy-

konati nejdříve trest, což nevylučuje, aby při jeho výkonu bylo dbáno též výchovy a polepšení, pokud se to dá vůbec ještě srovnati s vážnou a spravedlivou odplatou. — Trestní zákon musí dále ukládati tresty, i když se přihlíží ke skutečným hranicím práva a mravnosti, na všechny činy, které podle přesvědčení lidu ohrožují společnost. I tohoto účelu může zákonodárce v kantonech dosíci spíše, než-li ve spolku, zejména v zemi, která jako naše jeví tak značné rozdíly náboženské a jazykové. — Poslední důvod navrženého postupu je konečně finanční. Švýcarský návrh počítá s četnými ústavami, které by vyžadovaly velkého nákladu. Myslíme, že systém trestů musí se vystříhati přílišných theoretických, prakticky neuskutečnitelných jemností. Z vážných hospodářských důvodů měli bychom počítati s našimi dnešními zařízeními, která jsou také s to velkou měrou splniti pokrokové požadavky moderní vědy.«

A ku podivu, tento projev setkal se ve Švýcarsku s velkým porozuměním. Stůjtež zde slova vicepresidenta vrchního soudu v Lucernu (Gerichtssaal roč. 89, strana 138): »Vyhličky na brzké uzákonění švýcarského trestního zákona jsou bohužel velmi špatné. Tento osudný výsledek sluší přičísti tvrdošijnosti, s jakou daly se pokusy o jeho uzákonění. První velkou chybou bylo, že zastupování osnovy bylo po celá desetiletí svěřeno jednomu z nejjednostrannějších zástupců italské školy. Druhou chybou bylo, že výkon trestu byl v návrhu pojat tak, že se musel setkat s úplným nezdarem, hlavně z důvodů finančních. Počet zamýšlených zvláštních ústavů stále rostl, ale souvislost zabezpečovacích opatření s tresty byla čím dál volnější. Jest zásluhou freiburské osnovy, že vnesla světlo do těchto poměrů.« Dodati ještě musím, že freiburský návrh stal se zákonem s platností od počátku roku 1925 a že jeho příkladu následují i jiné kantony (Waadt, Graubünden).

Nebudíž mi proto zazlíváno, když po takových zkušenostech z ciziny dospívám ke střízlivému mínění, že velké, radikální reformy v oboru trestního práva nemají velkých vyhlídek na brzké uzákonění a že bude nutno i u nás velmi svědomitě uvážiti, jsou-li tu předpoklady a podmínky zdárného uskutečnění reformy. Debata o zatímném návrhu obecné části z roku 1921, která se konala před třemi lety v Société des Prisons, je v tom směru vážným mementem. Při takovém zkoumání osnovy ukáže se pak, jak dalece je osnova za daného stavu věcí a prostředky, které v dohledné době budeme míti po ruce, uskutečnitelná, a co z ní je považovati toliko za program, který vytýčila věda zákonodárci pro doby příští.

Schol.

Milota A. prof. dr., Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice. Nákladem J. Guska v Kroměříži 1926. Stran XXIII., 498. Cena 50 Kč.

Profesor trestního práva na bratislavské universitě dr. A. Milota dovršil tímto dílem záslužný podnik, k němuž byl jako znalec obého

na území republiky platného trestního práva před jinými povolán a který byl od něho nejen studentstvem, nýbrž i všemi, kteří svým úřadem jsou povoláni trestním právem se obíratí, právem očekáván. Již dříve vyhověl naléhavé potřebě svého posluchačstva i posluchačů práva na jiných čl. universitách tím, že vydal tiskem nástin obecné části hmotného práva trestního (autorisované vydání spolku čl. posluchačů práv »Právník« v Bratislavě), který je vhodným a pro posluchače práv snad i nepostradatelným doplňkem nové učebnice. Ve své nové učebnici rozšířil svůj úkol ve dvojím směru. Jednak zpracoval s nemalými obtížemi, pokud jde o uspořádání látky, zvláštní část obou platných trestních zákonů se všemi vedlejšími trestními zákony až do poslední doby (červenec 1925), jednak rozšířil okruh osob, pro které byla učebnice napsána, také na všechny, kdož se připravují k povolání soudcovskému, advokátskému nebo jsou činní jako orgány bezpečnostní. Této úlohy zhostil se autor po našem názoru s plným úspěchem. Rozsah obecné části omezil právem, přihlížeje k rozsáhlejšímu nástinu svých přednášek obecné části hmotného práva, na nejnútnejší výklady. Zvláštní část podal pak způsobem u nás dosud neobvyklým, připomínajícím však uspořádání Stoosovy učebnice rakouského trestního práva. Učinil tak ve formě komentáře. Svým výkladům předesílá tedy vždy znění patřičného zákonného ustanovení, které jak právem zdůrazňuje a jak nemůže býti ani dosti zdůrazněno, zůstane vždy základem studia. Odchylným tiskem upozorňuje při tom čtenáře na stavbu zákonného ustanovení a tím i na jeho správný výklad. Tam, kde je potřebí, připojuje pak vlastní výklad. I v něm omezuje se však na nejnútnejší, chtěje patrně rozložením skutkové podstaty v její zákonné znaky přispěti k porozumění neb odkazy na jiná zákonná ustanovení naznačiti organickou souvislost. V tom spočívá největší přednost jeho díla jako učebnice, nezatěžující zbytečným balastem a nezatemňující pravý smysl zákona rozsáhlými a podrobnými výklady, nýbrž nechávající vždy plasticky vystupovati ostré rysy zákona. Schváliti třeba také to, že autor nevystupuje z rámce učebnice a nedovolává se — jak bývá zvykem — stále judikatury nebo literatury. Pokud se tak obvykle děje pouhou citací, nemá to stejně pro studujícího smyslu, naopak rozptyluje to jeho pozornost a soustředěnost. Děje-li se tak uváděním právních vět judikátů nebo podstatného obsahu theoretických názorů, svádí se studující snadno k tomu, aby jim příkládal význam právního pramenu, který ve skutečnosti nemají. Také pro tříbení soudnosti našeho právního dorostu bude vždy vhodné, když dospěje k právnímu závěru vlastním úsudkem a nikoliv pouhým přejímáním toho, k čemu dospěli jiní.

Výhodně uvádí učebnice u každého trestného činu i soud, do jehož působnosti čin náleží. Tím se stává vhodnou příručkou praxe, zejména pokud jde o dosti složité předpisy o příslušnosti na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Jen mimochodem budíž upozorněno na chybu,

kteřá se autorovi vloudila při udání příslušnosti pro zločin § 2. zák. č. 269/19 Sb. z. a n., pokud jde o území mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus.

Trestní sazby shrnuje autor do zvláštního rejstříku trestů, což je výhodou a nevýhodou zároveň. Pro toho ovšem, kdo chce poznati především vymezení okruhu trestné činnosti, mají trestní sazby význam podřadný. Rejstřík zákonů a důkladný rejstřík věcný doplňují výhodně tuto nenáročnou učebnici, která, nesměšujíc výklad pozitivního práva s teorií, jistě splní svoje poslání. Učiní tak tím spíše, že nahradí v praxi výhodně také drahá vydání trestních zákonů a jejich mnohdy nedokonalé, ba i falešné a neúplné překlady. Jsem přesvědčen, že bude uvítána nejen studentstvem, nýbrž i praktiky — zejména na Slovensku a na Podkarpatské Rusi — s velkým povděkem.

S právními názory autorovými možno sice leckdy nesouhlasiti (tak na př. přiznává-li presidentu republiky privilegium beztrestnosti). To však nemění nic na celkovém úsudku o této, dnes u nás jedině, všeobecně přístupné učebnici obojího trestního práva. Scholz.

Právo ústavní.

Weyr Frant., Soustava československého práva státního, II. vydání, str. VIII. a 476, Praha 1924.

Prof. Weyr vydal po uplynutí poměrně krátké doby — tři let — druhé vydání své učebnice ústavního práva. V předmluvě autor sice praví, že zásluhu na tom nemá znamenitost díla, nýbrž aktualita jeho thematic, nedostatek konkurence, jakož i učitelské povolání autorovo a že teprve až tyto důvody odpadnou, ukáže se, zda spis se skutečně osvědčil, jisto však je, že brzké nové vydání jeho knihy je zjevem u nás řídkým a potěšitelným. Poněvadž autor tušil, že v dohledné budoucnosti ukáže se nutnost nového vydání, učinil opatření, aby sazba zůstala státi. Již z této příčiny zůstala základní dispozice díla nezměněna, ale i kdyby jí nebylo bývalo, neměl by autor podle svých slov důvodu k zásadním změnám. V novém vydání přihlíží autor k odborným posudkům, jež byly uveřejněny o prvním vydání a k změnám nastalým v právním řádě. Na konci spisu připojuje též tekst ústavní listiny.

Ježto bylo v tomto časopise o prvním vydání již referováno, lze omeziti se na několik stručných poznámek, týkajících se změn, obsažených v druhém vydání.

První část spisu »Stručný nárys obecného práva státního« (str. 16—52) je otištěna téměř beze změny. Autor pokládá ji za jeden z mnohých ústupků, které byl nucen učiniti pedagogickým účelům protí nauce, kterou v theorii zastává. Přes to je litovati, že, když se již k ústupku rozhodl, alespoň v druhém vydání nezužitoval plně výsledků novější bohaté literatury o tomto thematic. Pedagogické důvody by mluvily také pro to, aby bylo pojednáno o základních pojmech vše-